

ReferatDato
2. juli 2026Ref
23/03872Fra
DSAMøteleder
Tone-Mette Sjømoen

Til stede
FHI: Ragnar Hovland, Dag Markus Eide
Hdir: Erlend Bø
Norsk forening for allmennmedisin:
Christina Stangeland Fredheim
Helse Vest RHF, RAAO, Haukeland US:
Torgeir Storaas
Helse Sør-Øst RHF, OUS Ullevål
sykehus: Britt Ranheim
Nkom: Atle Coward Marcussen,
Helse Nord RHF, UNN: Jan Vilis Haanes
RME (NVE): Fahad Jamil, Victoria
Shivani Vohra Granly, Maren Wiig
Eriksen
HOD: Espen Andresen
DSA: Tone-Mette Sjømoen, Lars Klæboe

Referent
Lars Klæboe

Referat fra møte i samarbeidsforumet mellom offentlige etater om elektromagnetiske felt (EMF) og helse – 12. mai 2026

Dette møtet var for alle representanter i samarbeidsforumet. Møtet fant sted ved DSA med mulighet for digital deltakelse. Hovedtemaet på dette møtet var den nye kunnskapsoppsummeringen til FHI fra 2026: [Svake radiofrekvente elektro-magnetiske felt \(100 kHz - 300 GHz\) og helseeffekter – en paraplyoversikt - FHI](#). I påvente av ferdigstilling av FHI-rapporten hadde det gått over to år siden forrige møte i samarbeidsforumet.

Saksliste

1. Gjennomgang av hovedkonklusjonene i 2026-rapporten til FHI, v/Dag Markus Eide
2. Spørsmål/kommentarer til rapporten
3. Runde blant etatene/institusjonene i forumet:
 - Status på EMF-arbeidet og -henvendelser hos dere for tiden
 - Er det noe i den nye rapporten som gjør at dere bør endre på EMF-arbeidet deres?
 - Er det noe dere savner i rapporten eller andre ting knyttet til EMF-arbeid hos dere som dere savner?
4. Diskusjon av videre arbeid i samarbeidsforumet
5. Eventuelt

Referat

- 1 Gjennomgang av hovedkonklusjonene i 2026-rapporten til FHI, v/Dag Markus Eide
 - Oversikten er en systematisk paraplyoversikt basert på andre systematiske oversikter.
 - Oppvarming er eneste sikre dokumenterte biologiske virkning av EMF.
 - Ingen helserisiko dokumentert for radiofrekvente elektromagnetiske felt (RF-EMF) ved verdier lavere enn grenseverdiene.
 - Presentasjonen følger vedlagt referatet.

- 2 Spørsmål/kommentarer til rapporten
 - Helsedirektoratet og DSA sier at rapporten svarer på bestillingen fra dem. Det er et bra og imponerende arbeid som er lagt ned i rapporten, og begge etater har tillit til at FHI har valgt riktig metode i arbeidet med kunnskapsoppsummeringen.
 - Tilbakemeldingen fra HOD er at dette er en solid rapport, og det er viktig med dokumentasjon på at det ikke er en fysisk sammenheng. Neste steg bør kanskje være å se nærmere på hvorfor personer reagerer som de gjør. HOD er opptatt av hva helsetjenesten trenger i møte med disse pasientene, og hva som gjøres internasjonalt på dette området.
 - HOD, FHI, Helsedirektoratet og DSA rapporterer om få henvendelser om rapporten.
 - Helse Nord RHF, UNN: Rapporten er et imponerende stykke arbeid, og den belyser godt de direkte/biomedisinske årsakssammenhengene. Rapporten belyser i begrenset grad mekanismene som ligger bak at personer opplever symptomer assosiert med EMF, også kalt el-overfølsomhet, der det ikke er dokumentert en direkte årsakssammenheng. Det bør lages en rapport om mekanismene som ligger bak at personer opplever slike plager. Begrunnelsen for en slik rapport er at tradisjonelle biomedisinske gjennomganger som den som nå foreligger har vært gjort mange ganger internasjonalt, mens det ikke har blitt gjort en gjennomgang av mekanismene som ligger bak at personer opplever plager der det ikke er dokumentert en direkte årsakssammenheng. Hvis det skal gjøres en slik oppsummering, bør den ikke isolert se på symptomer assosiert med EMF, da en slik gjennomgang er like relevant for mange andre helsetilstander.
 - Helse Vest RHF, RAAO, Haukeland US: Det er viktig at rapporten har kommet. Den er bra i forhold til møter med pasientene, da den viser at det ikke er påvist noen direkte skader på organismen.

- 3 Runde blant etatene/institusjonene i forumet
 - DSA: Forholdsvis få henvendelser for tiden, men noen få personer som tar kontakt gjentatte ganger. Få henvendelser relatert til den nye FHI-rapporten. DSA overvåker eksponeringsnivåene i samfunnet i samarbeid med Nkom. DSAs rolle er ellers å holde oversikt over kunnskapsstatus for den direkte fysiske påvirkningen EMF har på helse og informere befolkningen om dette. DSA veileder virksomheter og forvalter strålevernforskriften. I strålevernforskriften er det krav om å holde eksponeringen så lavt som god praksis tilsier, også om nivåene er lavere enn grenseverdiene. Målingene viser at nivåene ligger langt under grenseverdiene. DSA ser ikke at det er grunnlag for å endre på forvaltningen. Vi får noen henvendelser fra personer som hevder de ikke får tilstrekkelig helsehjelp, men dette ligger utenfor mandatet til DSA.

- FHI: Status er at det er få henvendelser om EMF, og det har kommet færre henvendelser om rapporten enn forventet. Fra media har det kun kommet et par henvendelser det siste året. Henvendelser fra privatpersoner følges ikke opp, men de arkiveres og tas til etterretning. FHI har pr. i dag ingen aktivitet på området.
- Hdir: Ikke mange henvendelser, og er ikke aktive på dette for tiden. Det har vært litt knyttet automatiske strømmålere. Helsedirektoratet vil gjerne unngå å gå i dialog med enkeltpersoner for å holde på likhetsprinsippet. Har god dialog med Regionalt senter for astma, allergi og overfølsomhet, RAAO, i hver helseregion.
- UNN: Jobber med eksponering i arbeid og miljø. Ingen tilfeller kun relatert til EMF, men det kan være en faktor i andre saker.
- OUS/Ullevål sykehus: Har ikke hatt noen pasienter tilknyttet EMF de siste par årene, det går mer på kjemi og lukt. Hadde noen få pasienter tidligere. Det er likevel fint å få den nye rapporten. Ranheim vil informere enheten sin om den nye FHI-rapporten.
- Haukeland universitetssykehus: Få henvisninger på EMF, og har kanskje ikke hatt noen det siste året. Har et behandlingstilbud for kjemikalier og lukt, der det er jevnt tilsig av pasienter. Storaas vil presentere FHI-rapporten i enheten sin, og mener de skal være et sted der pasienter kan henvende seg.
- Norsk forening for allmennmedisin: Fredheim har ikke hatt noen pasienter med denne problemstillinger på flere år. Dette gjelder også for andre leger knyttet til foreningen. Det er bra å ha den nye rapporten i møte med pasienter.
- RME: Får noen henvendelser fra folk som ikke vil ha strømmåler installert i hjemmet sitt, og noen henvender seg flere ganger. RME forvalter regelverket og er klageinstans. Spørsmålene er hovedsakelig rettet mot regelverket. Det skal etter hvert komme en ny generasjon av strømmålere. AMS 2.0 vil nok ikke komme før i 2032, men det pågår nå en kartleggingsfase for å finne ut hvilke funksjoner som skal inngå i 2.0-versjonen.
- Nkom: Få henvendelser for tiden. Holder på med langtidsmålinger i samarbeid med DSA. Nkom leder en arbeidsgruppe med mobiloperatørene, der også DSA deltar fra myndighetssiden. Fra denne arbeidsgruppen kan det rapporteres at også mobiloperatørene får få henvendelser knyttet til helse for tiden.

4 Diskusjon av videre arbeid i samarbeidsforumet

- Jan Vilis Haanes fra UNN presenterte nye nevrobiologisk baserte innfallsvinkler i forståelsen av hvordan hjernen lager alle sine oppfattelser, f.eks. knyttet opp mot oppfattede eksponeringer. Basert på denne nye kunnskapen jobber han sammen med internasjonale bidragsytere med en artikkel som presenterer en ny modell for helse rent generelt, denne vil også kunne brukes i forhold til symptomer som assosieres med miljøfaktorer, f.eks. forklare hvordan hjernens læring og erfaring kan gi symptomer uavhengig av den fysiske eksponering i seg selv.
- Det ble stilt spørsmål om hvilken betydning dette kan ha for behandling og for organisering av behandling? Haanes mener at denne kunnskapen er viktig for å forstå ikke bare symptomer assosiert med miljøfaktorer, inkludert post-covid, men også kroniske plager mer generelt, sykefravær mv. Det viktige er å få ut kunnskapen og utvikle metodene, slik at særlig fastlegene kan bruke disse. Når det gjelder symptomer assosiert med miljøfaktorer har RAAO ved Haukeland Universitetssykehus utviklet et tilbud som bygger på en slik tilnærming.
- RAAO, Haukeland US: Forteller pasientene hvordan hjernen jobber med sanseintrykk og innlærte mønstre. Lege og psykolog jobber sammen for å få til bedre samarbeid mellom somatikk og psykologi.

- HOD: Er opptatt av hva vi har å tilby til pasienter og samfunnet. Vi må tenke både forebygging og behandling.
- Helsedirektoratet: Dette er noe det bør ses nærmere på, men det ligger litt utenfor RAAOene sitt arbeid. Hvis det kommer en bestilling, vil Helsedirektoratet se nærmere på det.
- Det nasjonale samarbeidsforumet for EMF og helse er enige om at det er behov for kunnskapsoppsummering om mekanismene bak symptomer assosiert med miljøfaktorer. Det ligger imidlertid utenfor forumets mandat å lede et slikt arbeid, da denne problemstillingen omfatter mye mer enn EMF.
- Det er viktig med regelmessig kontakt mellom representantene i samarbeidsforumet, og vi tar et nytt møte om et år. DSA organiserer og kaller inn til møte.

5 Eventuelt

- Dag Eide informerte om at han har prøvd å få publisert om FHI-rapporten i legetidsskrift, men ikke lyktes.

Vedlegg

Presentasjonen «FHIs EMF-rapport 2026», Dag Eide, FHI